

LAKIALOITE 9/2005 vp

Laki opintotukilain ja tuloverolain muuttamisesta

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Lakialoite on rinnakkaislakialoite hallituksen esitykselle (HE 11/2005 vp), joka koskee opintotukilain ja tuloverolain muuttamista. Lakialoitteessa esitetään, että opintotuen opintorahaa korotetaan vastaamaan paremmin opiskelijoiden elinkustannuksia, opintolainan valtiontakauksen määriä muutetaan ja opiskelijan vapaan tulon rajoja korotetaan kymmenellä prosentilla. Aloitteen tarkoituksena on parantaa opintolainan houkuttelevuutta ottamalla käyttöön verotuksessa tehtävä opintolainavähennys.

Opintotuki koostuisi jatkossakin opintorahasta, asumislisästä ja opintolainasta, jonka taso nostettaisiin 750 euroon kuukaudessa, mikä mahdollistaisi päätoimisen opiskelun. Opintojen alkuvaiheessa opintoraha on selkeästi korkeampi. Ensimmäiset 30 opintotukikuukautta opintoraha olisi noin 90 euroa nykyistä korkeampi eli 350 euroa kuukaudessa. Asumisen tukea parannetaan eduskunnan jo joulukuussa hy-

väksymällä tavalla eli korottamalla asumislisän vuokratto 214 eurosta 252 euroon kuukaudessa. Lainaa opiskelija saisi halutessaan nostaa 200 euroa. Seuraavat 25 kuukautta opintoraha olisi pienempi, 200 euroa, asumislisä pysyisi samana ja lainan osuus olisi 350 euroa. Jatkokuukaudet olisivat mahdollisia perustellusta syystä.

Opintolainavähennys myönnettäisiin jokaiselle korkeakoulututkinnon suorittaneelle kymmenen vuoden ajan valmistumisajankohdasta siten, että opiskelija voisi vähentää 50 prosenttia lyhennyksen määrästä suoraan verosta. Vähennys tehtäisiin ensisijaisesti valtion tuloverosta. Opintolainavähennyksen voisi saada opiskelija, joka on hyväksytty korkeakouluun aikaisintaan kesän 2005 opiskelijavalinnassa, tai opiskelija, joka kirjoittautuu läsnä olevaksi ensimmäisen kerran syyslukukaudelle 2005. Etuus kohdentuisi vain ensimmäiseen korkeakoulututkintoon.

PERUSTELUT

Vaikka opintotuen rakenne, jossa opintotuki jakautuu opintorahaan, asumisen tukeen ja opintolainaan, on pääosin kohdallaan, tuen taso on jäänyt auttamattomasti jälkeen kustannuskehityksestä. On tosiasia, ettei opiskelijoilla ole tällä

hetkellä mahdollisuutta keskittyä opintoihin ilman toimeentulohuolia ja työssäkäyntiä. Hallituksen ohjelmassa todetaan, että opiskelijoiden opintososiaalista asemaa parannetaan. Hallitus on kuitenkin muuttamassa opintotukijärjestel-

mää lainapainotteiseen suuntaan eikä osoita lainkaan määrärahoja opintorahan korottamiseen.

Jotta kaikilla suomalaisilla olisi edelleen tasavertainen mahdollisuus kouluttautua, on opiskelijan toimeentuloa parannettava. Opintotukijärjestelmä olisi uudistettava sellaiseksi, että se mahdollistaa täysipäiväisen opiskelun ja näin vauhdittaa valmistumista. Tämä tarkoittaa sitä, että koulutuspoliittisten keinojen, kuten tutkintorakenteen uudistamisen ja opintojen ohjauksen tehostamisen, lisäksi panostetaan opiskelijan hyvinvointiin ja varsinkin toimeentuloon.

Opintotuki koostuisi jatkossakin opintorahasta, asumislisästä ja opintolainasta, mutta tuen kokonaistaso on nostettava 750 euroon kuukaudessa, mikä mahdollistaa päätoimisen opiskelun.

Kokoomuksen hahmottelemassa opintotukimallissa opintojen alkuvaihetta tuetaan nykyistä selkeästi korkeammalla opintorahan määrällä. Ensimmäiset 30 opintotukikuukautta opintoraha olisi noin 90 euroa nykyistä korkeampi eli 350 euroa kuukaudessa. Asumisen tukea parannetaan eduskunnan jo joulukuussa hyväksymällä tavalla eli korottamalla asumislisän vuokratto 214 eurosta 252 euroon kuukaudessa. Lainaa opiskelija saisi halutessaan nostaa 200 euroa. Seuraavat 25 kuukautta opintoraha olisi pienempi, 200 euroa, asumislisä pysyisi samana ja lainan osuus olisi 350 euroa. Jatkokuukaudet olisivat mahdollisia perustellusta syystä.

Perusopintovaiheessa täysipäiväinen opiskelu on tärkeää, jotta opinnot lähtevät etenemään

hyvällä vauhdilla. Edellisen lisäksi opiskelijalla olisi edelleen mahdollisuus hankkia muita tuloja, sillä opintotuen tulo rajoja korotettaisiin kymmenellä prosentilla.

Opintotuen muuttaminen kokoomuksen mallin mukaiseksi aloitetaan vuoden 2005 elokuussa itsenäisesti asuvista korkeakouluopiskelijoista. Jatkossa tulisi tarkistaa myös muiden opiskelijoiden opintotukietuuksia.

Opintolainan houkuttelevuutta voidaan parantaa ottamalla käyttöön opintolainavähennys siten, että opiskelijan saama verohyöty on tuntuva, jolloin opiskelijan lainanottoa kohtaan tuntemaa epävarmuutta voidaan ratkaisevasti vähentää. Vähennyksen saantiin liittyvien ehtojen tulee olla niin selkeitä, että opiskelija tietää lainanottohetkellä, mitä häneltä edellytetään. Jos vähennyksen saamisesta ei ole varmuutta tai sen myöntämiseen liittyy runsaasti tulkinnanvaraisista viranomaisarkintaa, lainavähennyksen houkuttelevuus pienenee ratkaisevasti, ja tilanne on opiskelijan oikeusturvan kannalta ongelmallinen. Hallituksen esittämään malliin liittyy myös valtava hallinnollisten toimenpiteiden ja sitä kautta hallintokustannusten kasvu, jota ei voi pitää tarkoituksenmukaisena opiskelijan tai hallinnon kannalta.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

opintotukilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 21 päivänä tammikuuta 1994 annetun opintotukilain (65/1994) 3 §:n 4 kohta, 5 a §:n 1 momentti, 7 ja 7 a §, 9 a §:n 1 momentti, 11 §:n 1 momentti, 14 a §, 16 §:n 1 momentti, 17 §:n 1 momentti, 41 b §:n 5 ja 7 kohta, 41 c ja 41 d §, 43 §:n 2 momentti sekä 47 §,

sellaisena kuin niistä ovat 3 §:n 4 kohta laissa 1427/2001, 5 a §:n 1 momentti, 9 a §:n 1 momentti, 11 §:n 1 momentti, 16 §:n 1 momentti ja 17 §:n 1 momentti laissa 345/2004, 7 § laeissa 49/1997, 636/1998 ja 41/2000 sekä mainitussa laissa 345/2004, 7 a § mainitussa laissa 49/1997, 14 a § laissa

734/2001 ja mainitussa laissa 345/2004, 41 b §:n 5 ja 7 kohta ja 41 c § laissa 691/2002 sekä 41 d § ja 43 §:n 2 momentti laissa 204/2003, sekä

lisätään 2 §:ään, sellaisena kuin se on mainituissa laeissa 345/2004 ja 1427/2001, uusi 3 momentti, lakiin uusi 16 c (poist.) § sekä 41 b §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 691/2002, uusi 8 kohta seuraavasti:

2—3, 5 a, 7—7 a ja 9 a §
(Kuten HE)

11 §

Opintorahan määrä

Jollei 3 tai 4 momentista taikka 17—19, 19 a tai 20—22 §:stä muuta johdu, opintorahan määrä kuukaudessa on:

1) vanhempansa luona asuvalle opiskelijalle 38,68 euroa korkeakoulussa ja 21,86 euroa muussa oppilaitoksessa, kun opiskelija on alle 20-vuotias, sekä 105,96 euroa korkeakoulussa ja 63,91 euroa muussa oppilaitoksessa, kun opiskelija on täyttänyt 20 vuotta;

2) muualla kuin vanhempansa luona asuvalle opiskelijalle 126,14 euroa korkeakoulussa ja 84,09 euroa muussa oppilaitoksessa, kun opiskelija on alle 18-vuotias;

3) muualla kuin vanhempansa luona asuvalle opiskelijalle korkeakoulussa 30 ensimmäisen opintotukikuukauden aikana 350 euroa ja 25 seuraavan opintotukikuukauden aikana 200 euroa ja muussa oppilaitoksessa 213,60 kaikkina opiskelukuukausina; sekä

4) avioliitossa olevalle tai elatusvelvolliselle opiskelijalle korkeakoulussa 30 ensimmäisen opiskelukuukauden aikana 350 euroa ja 25 seuraavan opiskelukuukauden aikana 200 euroa ja muussa oppilaitoksessa 213,60 kaikkina opiskelukuukausina.

14 a §
(Kuten HE)

16 §

Valtiontakauksen suuruus

Opintolainan valtiontakauksen määrä tukikuukautta kohden on 18 vuotta täyttäneellä 200 euroa 30 ensimmäisen opintotukikuukauden aikana ja 350 euroa seuraavan 25 opintotukikuukauden aikana sekä aikuiskoulutustukea saavalla 310 euroa. Jos hakija on alle 18-vuotias, takaus myönnetään 160 euron suuruisena. Oikeus korkeampaan valtiontakaukseen alkaa sen kuukauden alusta, jona opiskelija täyttää 18 vuotta. Ulkomailla korkeakoulussa opiskelevan opintolainan valtiontakauksen määrä on 440 euroa ja muualla ulkomailla opiskelevalla opiskelijalla 360 tukikuukautta kohden.

16 c §
(Kuten HE)

16 d— 16 f §
(Poist.)

17 §

Opiskelijan omien tulojen vaikutus opintorahan ja asumislisään

Opiskelijalla voi olla opintorahan lisäksi muita veronalaisia tuloja ja toimeentulon turvaamiseen tarkoitettuja apurahoja kalenterivuodessa määrä, jota kutsutaan vapaaksi tuloksi. Ulkomaiseen opiskelijavaihtoon tarkoitettuja opintotukea täydentäviä apurahoja ei oteta huomioon. Vapaa tulo lasketaan siten, että opiskelijalla voi olla tuloa:

1) 555 euroa jokaista kuukautta kohden, jolta hän on saanut opintorahaa tai asumislisää; sekä

2) 1 666 euroa jokaista kuukautta kohden, jolta hän ei ole saanut opintorahaa tai asumislisää.

41 b §
(Kuten HE)

41 c §
(1 mom. poist.)
(2—3 mom. kuten HE)

41 d, 43 ja 47 §
(Kuten HE)

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä elokuuta 2005.

Oikeus tämän lain 16 c §:ssä tarkoitettuun opintolainavähennykseen on opintolainan saajalla, joka aloittaa opinnot ylempää korkeakoulututkintoa tai ammattikorkeakoulututkintoa varten 1 päivänä elokuuta 2005 tai sen jälkeen. Vähennykseen on oikeutettu myös henkilö, joka on valittu opiskelijaksi ennen 1 päivää elokuuta 2005 mutta kirjoittautuu läsnä olevaksi ensimmäisen kerran 1 päivänä elokuuta 2005 tai sen jälkeen.

2.

Laki

tuloverolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 30 päivänä joulukuuta 1992 annetun tuloverolain (1535/1992) 58 §:n 1 momentin 2 kohta, 105 § ja 132 §:n 2 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 58 §:n 1 momentin 2 kohta laissa 1126/1996, 105 § laissa 896/2001 ja 132 §:n 2 momentti laissa 772/2004, sekä lisätään lakiin uusi 127 d ja 127 e § seuraavasti:

58 ja 105 §
(Kuten HE)

Verosta tehtävät vähennykset

127 d §

Opintolainavähennys

Opintotukilain 16 c §:ssä tarkoitettu ylempään korkeakoulututkinnon tai ammattikorkeakoulututkinnon suorittanut verovelvollinen saa vähentää verosta maksamaansa opintolainan lyhennystä vastaavan määrän (*opintolainavähennys*).

Vuosittain myönnettävien vähennysten yhteenlaskettu enimmäismäärä on 50 prosenttia verovelvollisella olevan opintolainan määrästä.

Verohallinto myöntää vähennyksen vuosittain opintolainan lyhennysten perusteella, jotka opintolainavähennykseen oikeutettu verovelvollinen on maksanut tutkintonsa suorittamisvuotta seuraavana kymmenenä vuotena.

127 e §

Opintolainavähennyksen tekeminen

Opintolainavähennys vähennetään ensisijaisesti valtion tuloverosta. Vähennys tehdään ansiotuloista ja pääomatuloista suoritettavista veroista verojen määrien suhteessa. Siltä osin kuin

vähennys ylittää valtion tuloveron määrän, se tehdään kunnallisverosta, vakuutetun sairausvakuutusmaksusta ja kirkollisverosta näiden verojen suhteessa.

132 §
(Kuten HE)

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

Helsingissä 17 päivänä helmikuuta 2005

Suvi Lindén /kok
Jyrki Katainen /kok
Ilkka Kanerva /kok
Lasse Virén /kok
Jouko Laxell /kok
Juhani Sjöblom /kok
Arto Satonen /kok
Kimmo Sasi /kok
Sari Sarkomaa /kok
Petri Salo /kok
Paula Risikko /kok
Lyly Rajala /kok
Olli Nepponen /kok
Tuija Nurmi /kok
Heikki A. Ollila /kok

Reijo Paaajanen /kok
Jyri Häkämies /kok
Maija Perho /kok
Esko Kurvinen /kok
Pekka Kuosmanen /kok
Hanna-Leena Hemming /kok
Jari Koskinen /kok
Marjukka Karttunen /kok
Anne Holmlund /kok
Sirpa Asko-Seljavaara /kok
Ben Zyskowitz /kok
Ahti Vielma /kok
Jan Vapaavuori /kok
Jere Lahti /kok
Kaarina Dromberg /kok